

Veel keuterboertjes, paar giga-bedrijven

Servië investeert in melk

Servië heeft een paar gigantische veehouderijbedrijven in het noorden, maar voor de rest wemelt het nog van de keuterboerderijtjes. De overheid wil de melkproductie nu flink opschalen. De landbouwminister bestelde onlangs tienduizend Nederlandse fokvaarzen.

Het is medio mei 2011, maar op de 78e landbouwbeurs van Servië lijkt het of de tijd heeft stilgestaan. Niet de nieuwste megamachines en tractoren van de Amerikaanse en Europese topmerken domineren de stands in Novi Sad, maar trekkertjes van 40 pk, tweeschaar ploegjes en allerhande landbouwwerktuigjes. Ze zijn bestemd voor boerenbedrijfjes van hooguit tien hectare. Servië telt maar liefst zeshonderdduizend keuterboertjes met gemiddeld drie hectare grond. Deze boerderijtjes zijn te vinden in het

heuvelachtige midden en zuiden van het land. Bijvoorbeeld rondom de stad Valjevo, honderd kilometer ten zuiden van de hoofdstad Belgrado. Tussen de beboste hellingen wemelt het van de boerenbedoeninkjes. Achter ieder woonhuis schuilt een stalletje. Een paar varkens liggen zwart van de modder in de zon, een eindje verderop staat een Fleckvieh-koe aan een paal in het gras tussen de boomgaarden. Hoe idyllisch de aanblik in de maand mei ook mag zijn; de dagelijkse realiteit is dat jeugd massaal dit gebied verlaat, op zoek naar welvaart en het

moderne leven in de grote stad. Die uittocht is een groot probleem voor de Servische overheid, die investeert plattelandsprojecten om de heuvels leefbaar te houden en verloedering tegen te gaan. Er komen zelfs psychologen aan te pas om de jeugd een beter gevoel te geven bij het leven op het platteland.

Oude staatsbedrijven

Het beeld van de landbouw in Servië is niet anders dan in elders in het oosten en

Vrouwen aan het roer

In de ellenlange aanbindstallen van PKB Company zwaaien vrouwelijke medewerkers de scepter. De vijf locaties van de megaboerderij nabij Belgrado zijn naar verluidt samen goed voor 68 miljoen liter melk per jaar. Bekijk de video van de melkveehouderijen op www.melkveemagazine.nl

zuidoosten van Europa. Ook in Polen barst het van de boerenbedrijfjes, met name in het bergachtige zuiden. Maar in het noorden van Polen domineren de voormalige staatsbedrijven, megagroot in aantallen vee en hectares. Een paar procent van het aantal bedrijven is verantwoordelijk voor een belangrijk deel van de totale agrarische productie. In Servië is het net zo. Ook hier domineren voormalige staatsbedrijven de land-en tuinbouw, in de vruchtbare vlakten van de noordelijke provincie Vojvodina. Van oudsher het rijkste deel van het land en het centrum van de Servische land-en tuinbouw; qua landbouwstructuur vergelijkbaar met de Hongaarse graanvlakten. Tot aan de verre horizon opvallend smalle en langgerekte kavels. Vruchtbaar, goed ontsloten, niets mis mee. Middenin deze vlakte draait nabij Belgrado een gigantisch landbouwbedrijf op volle toeren, met 25.000 hectare grond en een jaarlijkse productie van – naar men zegt – 68 miljoen liter melk. De op vijf verschillende locaties gevestigde gigaboerderij, PKB Company, werd vorig jaar gekocht door de stad Belgrado.

Een andere zeer professionele megaproductent is voedselgigant Delta Agrar, eigendom van de rijkste man van het land, Miroslav Miskovic. Hij verkocht onlangs de supermarktketen die er onderdeel van uitmaakte aan het Belgische Delhaize. Delta Agrar is vooral groot in de tuinbouw-en fruitteelt, maar ook de veehouderij heeft een indrukwekkende omvang. De gesloten varkenstak van het bedrijf produceert jaarlijks honderdduizend vleesvarkens die in eigen slachterijen worden verwerkt. De melkveehouderij van Delta Agrar is relatief klein, met twee locaties waar jaarlijks enkele miljoenen liters melk worden geproduceerd. Maar er zijn grote plannen om de melkproductie fors op te schalen.

Tienduizend vaarzen

De Servische overheid investeert ook flink in de uitbreiding van de melkproductie. Dit voorjaar plaatste minister van landbouw Dusan Petrovic een order van maar liefst tienduizend vaarzen bij de Nederlandse vee-exportkoepel Veepr. Hij werd op dat spoor gezet door de Nederlandse landbouwattaché in Servië, Adrie de Roo. Petrovic wil koste wat het kost voorkomen dat hem hetzelfde overkomt als zijn voorganger, die moest vertrekken omdat de schappen in de supermarkten leeg waren.

Dat gebeurde vorig jaar toen Rusland de Servische voedselvoorraden opkocht, gedwongen door de extreme droogte en de veenbranden in augustus. Omdat Rusland een vrijhandelsverdrag heeft met Servië, werd hen geen strobreed in de weg gelegd. Petrovic benadrukt in een speciale persconferentie op de beurs in Novi Sad dat de Servische land-en tuinbouw minder produceert per hectare dan het Europese gemiddelde. De efficiëntie moet omhoog. Maar de verarmde toestand van de agrarische sector is volgens hem geen belemmering om toe te treden tot de Europese Unie, iets dat de huidige Servische regering maar al te graag wil. Petrovic: „We zijn niet bang voor de toetredingseisen, we zijn er klaar voor.”

Draagvlak EU gering

Een belangrijk struikelblok voor de toetreding was tot voor kort Ratko Mladic, de Servische oorlogsmisdadiger die hoofdverantwoordelijk wordt gehouden voor het oorlogsdrama in het Bosnische Srebrenica in 1995. Dat hij nu eindelijk is opgepakt en wordt berecht, kan de toetredingsprocedure versnellen. Eind dit jaar wordt Servië waarschijnlijk kandidaat-lid van de Europese Unie. Kroatië is dat al enige tijd en zal binnenkort officieel toetreden. In beide landen zijn de regeringen groot voorstander van toetreding. Maar het draagvlak onder de bevolking van de voormalige Joegoslavië republieken is niet groot. Boeren vrezen een kaalslag in de landbouw, zoals volgens hen ook in andere Oost Europese landen is gebeurd toen ze lid werden van de EU. Bovendien viert het nationalisme nog steeds hoogtij, ook onder jongeren. Een omvangrijk deel van de Servische bevolking verheerlijkt de voormalige Joegoslavië republiek en koestert een warme band met de voormalige Sovjet-Unie, gebaseerd op een decennialange hechte relatie.

Alternatief voor Oekraïne

In Nederland leeft eveneens grote aarzeling bij snelle toetreding van Servië tot de EU, ook al is Mladic eindelijk opgepakt. Een initiatief van CDA-Tweede Kamerlid Henk Jan Ormel om het toetredingsproces te bespoedigen en de handelsvoorwaarden te versoepelen, stuitte op breed verzet, ook van de regeringspartijen VVD en PVV. Maar als het aan landbouwattaché De Roo

ligt, komt Servië nadrukkelijk in beeld bij de Nederlandse agro-industrie. „Waarom is Oekraïne zo populair? Servië is veel dichterbij, de landbouwgrond is hier ook prima, goedkoop en bovendien legaal en zonder administratieve problemen in eigendom te verkrijgen.” ■

Frankrijk domineert Servische zuivelsector

De Servische zuivelverwerkende industrie wordt gedomineerd door Franse moederbedrijven. Danone is eigenaar van Imlek, de grootste zuivelonderneming van Servië. Ook de Franse zuivelcoöperaties Bongrain en Sodiaal hebben geïnvesteerd in Servische zuivelondernemingen. Gezamenlijk verwerken ze slechts veertig procent van de totale Servische melkproductie, die op circa 1,5 miljard liter wordt geschat. Het grootste deel van de Servische melkproductie is afkomstig van kleine bedrijfjes met een paar koeien, die de melk lokaal tot waarde brengen.

